

1986-05-05

OMRÅDE AV RIKSINTRESSE FÖR NATURVÅRD I NORRBOTTENS LÄN
BD 32 HAPARANDA SKÄRGÅRD OCH SÄIVISNASHALVÖN (2 DELOMRÅDEN), HAPARANDA,
KALIX KOMMUNER

Karta: 24N NV 25M SO Läge: Area: 85 000 ha
25N SV och ha land
ha vatten

Naturgeografisk region: 29b Kustslätter och finsediment kring norra
Bottenviken.
Region IX Bottenviken.

Landskapsformer: Skärgård.

Terrängformer: Lösmaterialkust, strandlinjer, strandvallar, strand-
terasser, klapperstensfält, revel, strandsporre, tombola,
laguner, sanddyner.

Vegetationstyper: Barrskog, blandskog, lövskog, snårskog, kärr, blandmyr,
havsstrandvegetation, bräckvattenvegetation, sötvatten-
vegetation, äng, maritim hed.

Intresseaspekter (ej rangordnade): Primära: E G B H L F O
Sekundära: K Z S

Urvalskriterier (förutsättningar för områdets naturvärde):

A Mångformigt kust och skärgårdsområde som särskilt väl visar landskapets
utveckling och landhöjningsprocesser.

B En av Sveriges mest opåverkade skärgårdar.

C Förekomst av sällsynta och hotade naturtyper och arter.

D Område med mycket rik flora och fauna.

Förutsättningar för att områdets naturvärde skall bibehållas: Karaktären
av relativt opåverkad skärgård bevaras. Värdet kan påverkas negativt av
förorenade utsläpp.

Planering och säkerställande:

Fågelskyddsområden finns i Haparanda tätort och Björnrevet med dess när-
aste omgivningar. Marint reservat föreslaget för skärgården. I övrigt se
32.1 och 32.2. Interimistiskt reservat finns för Seskar-Furö och Mara-
backen, naturreservat för Torne-Furö (1980).

Området berör område av riksintresse för friluftsliv nr BD 10

och område av riksintresse för kulturminnesvård nr

1986-05-05

BD 32

Området gränsar mot Lapplands län i Finland.Områdets huvuddrag:

Området omfattar delar av fastlandet mellan Sangis och Haparanda samt skärgården utanför. Haparanda skärgård är uppbyggd av kvartära avlagringar (morän och isälvsmaterial) och utgör tillika Sveriges nordligaste skärgårdsområde. Enligt SGU är den på grund härav helt unik. Här finns synnerligen förnämliga exempel på pågående öbildning genom landhöjning, svallnings- och omlagringsprocesser. Klapperstensfält och vallar är vanligt förekommande, ofta mycket jämnt sorterade och av betydande djup. Den normala strandtypen är rikblockig. Rena sandstränder förekommer sparsamt, utom på de största öarna och då oftast i skyddande vikar. Välutbildade sanddyner finns på Sandskär och Seskar-Furö (norra udden).

Landområden: Skärgården består av ett 100-tal öar. Ett 10-tal av dessa är ca 50 ha eller större. Sandskär (430 ha) är störst. Det stora flertalet av öarna är mindre än 10 ha. Vegetationen i området är variationsrik både i tiden och rummet. På de största öarna dominerar skog, vanligen tallhedar med ris- eller lavdominerad undervegetation. Även blåbärsgranskog, ibland med stort inslag av björk, och blandskogar, ofta med flera olika lövträdsarter, och frodigt, örtrikt fältskikt finns väl representerade. Stora ytor, särskilt på de mindre öarna, täcks av rishedar med enbuskage. Klapperstensområdena är lavbevuxna och saknar vanligen högre vegetation. Myrmarker och tjärnar finns spridda men upptar relativt små arealer. De flesta stränderna kantas av al och björkdominerade lövträdsbårder. Blockstränderna har välzonerad vegetation medan sandstränderna kan vara i det närmaste vegetationslösa. Här och var finns strandängar med frodig ört- och gräsartad vegetation. De minsta öarna och skären har vanligen gles vegetation utan träd med endast obetydligt buskskikt. I området finns flera sällsynta växtarter som t ex strandstarr, blodnycklar, Bottenviksmalört, praktnejlika, ryssnarv och strandviva. Djurlivet är rikt särskilt med avseende på fåglar. Fasta stammar av älg och mindre däggdjur finns dock och gråsäl och vikaresäl uppehåller sig i området om än i litet antal. Skärgården hyser viktiga rast- och häckningslokaler för fåglar (ett 60-tal häckande av ca 200 observerade arter). Bland häckfåglarna kan nämnas tordmule, tobisgrissla, grågås, morkulla och storskrake.

Vattenområden: Haparanda skärgård uppvisar en salthaltsgradient från färskvatten till bräckt vatten med salthalt upp till ca 20 %. Detta tillsammans med landhöjningsprocesserna ger växt- och djurlivet dess särpräglade karaktär. Området är jämfört med andra delar av Bottenviken (t ex Finska kusten) lågproduktiv. Den artfattiga högre vattenvegetationen (12 arter) domineras av sötvattenarter. Skärgården erbjuder lek- och uppväxtområden för såväl sötvattensfisk såsom mört, gärs, hornsimpa och abborre samt saltvattensfisk som t ex strömming. Vitmärlesamhällen dominerar områdets bottenfauna. Meiobottenfaunan är artrikare än makrobottenfaunan som är mer känslig för vattnets salthalt. Även bland växt- och djurplanktonarterna utgör sötvattenformer en påtagligt stor andel.

1986-05-05

BD 32

Haparanda: Rast- och häckningslokal för ändor och vadare. Fågelskyddsområde.

Riekkola-Välivaara: Se 32.2.

Säivisnäs: Halvö med kalkförande berggrund och flera eutrofa sjöar samt rika kärr. Vegetationen är mångformig och frodig med inslag av bl a ett flertal kalkkrävande orkidéer och ormbunkar. Sveriges nordligaste lokal för vattenaloe.

Sandskär: Se 32.1.

Malören: Större delen av ön upptas av klappersten, ofta i tydliga vallar. Eftersom ön är yttersta utposten i östra Norrbottens skärgård är den en viktig rastplats för främst sjöfågel av alla slag.

Stora Hepokari-Inakari: Intressant och omväxlande ö både vad gäller geologi, vegetation och fågelliv.

Torne-Furö: Fina exempel på strandvallar, strandhak och flygsand. Av stor vikt att inga avverkningar sker på ön. Numera naturreservat.

Värdeomdöme:

Haparanda skärgård är i stor utsträckning orörd, kanske det minst påverkade skärgårdsområdet i Sverige och tillika landets nordligaste skärgårdsområde. Det är mångformigt och värdefullt både från geologisk och biologisk synpunkt, och är fiskeribiologiskt referensområde. Flera ovanliga biotoper och sällsynta växt- och fågelarter finns i området vars ostördhet är av stor vikt för fågellivet. Här finns de enda häckningslokalerna i Norrbotten för småtärna.

Anmärkningar:

Referenser:

Hallman, A, 1978: Haparanda yttre skärgård. Naturinventering. Länsstyrelsen i Norrbottens län, naturvårdsenheten.

Statens Naturvårdsverk 1980: Marina reservat 1980. Utredning om skyddsvärda områden längs Sveriges kust. SNV PM 1297.

Se även 32.1 och 32.2.

1986-05-05

DELOMRÅDE AV RIKSINTRESSE FÖR NATURVÅRD I NORRBOTTENS LÄN
BD 32.1 HAPARANDA SANDSKÄR, HAPARANDA, KALIX KOMMUNER

<u>Karta:</u> 24N SV 9c, 9d 25N SV 0d,0e	<u>Läge:</u>	<u>Area:</u> 4 256 ha varav ha land och ha vatten
---	--------------	---

Naturgeografisk region: Se 32.0.

Landskapsformer: Skärgårdskust.

Terrängformer: Se 32.0

Vegetationstyper: Barrskog, blandskog, lövskog, kärr, blandmyr,
havsstrandvegetation, maritim hed.

Intresseaspekter (ej rangordnade): E B G H Z K

Urvalskriterier (förutsättningar för områdets naturvärde): Se 32.0.

Förutsättningar för att områdets naturvärde skall bibehållas: Se 32.0.

Planering och säkerställande: Haparanda Sandskär är naturreservat.

Områdets huvuddrag:

Haparanda Sandskär hör till de mest väikända öarna i Norrbottens skärgård. Det är framförallt Sandskärs särpräglade natur, rika fågelliv och kulturhistoria som givit ön dess ryktbarhet. Den är uppbyggd av kvartära avlagringar (morän och isälvsmaterial) och här finns tydliga exempel på svallnings- och omlagringsbildningar med aktiva processer. Sandskär är särskilt känt för sitt omfattande sanddynområde med tillhörande deflationsytor. Ön hyser flera, vanligen tydligt avgränsade vegetationstyper. Ön kantas av dels karga sandstränder, dels blockstränder med tydlig vegetationszonering. Högre upp upptar maritim hedvegetation, karaktäriserad av kråkris, mjölon och ljung samt spridda engrupper, största arealen. De dominerande skogstyperna är frisk tallhed, lundartad björkskog, ibland med al, och aspurskog med (hedartat) frodigt blåbärsris och lågörter i fältskiktet. Mindre gölar och kärr finns spridda på öns sydöstra del. Ett säreget inslag utgörs av dynvegetationen med växtarter som Bottenhavsmalört, strandråg, strandärt och havtorn. De övriga, mindre, öarna har mer exponerade stränder och saknar mestadels skog med undantag av mindre björkskogsdungar. Vegetationen är ofta sparsam och hedartad. Sandskär är ett växtgeografiskt intressant område med flera östliga och endemiska arter såsom finnskräppa respektive Bottenhavsmalört. Både den senare och den sällsynta backglimmen växer i anmärkningsvärt stora mängder. Här finns också den enda kända lokalen i Norrbotten för marviol. Områdets rika fågelliv och Sandskärs sktora betydelse som rastlokal under sträckperioderna är välkända. Hittills har drygt 200 olika arter noterats på ön och av dessa är flera rariteter. Ringmärkning sker vid en fågelstation på ön.

1986-05-05

BD 32.1

Värdeomdöme:

Haparanda Sandskär utgör ett kärnområde i den vetenskapligt riksintressanta Haparanda skärgård. Området har flera geologiskt värdefulla objekt. Vegetationen är mångformig och säregen med flera sällsynta arter. Områdets ostördhet är betydelsefull för det rika fågellivet och för verksamheten vid Sandskärs fågelstation. Betydande forskningsinsatser har gjorts på Sandskär och tillsammans med öns rika kulturhistoria samt stora betydelse för friluftslivet ökar områdets naturvärden ytterligare.

Anmärkningar:

Referenser:

Landström, B, 1983: Naturreservatet Haparanda Sandskär. Naturinventering, länsstyrelsen i Norrbottens län, planeringsavdelningens rapportserie 1983:8.

Se även 32.0.

1986-05-05

DELOMRÅDE AV RIKSINTRESSE FÖR NATURVÅRD I NORRBOTTENS LÄN
BD 32.2 RIEKKOLA-VÄLIVAARA, HAPARANDA KOMMUN

<u>Karta:</u> 25N NO 5f	<u>Läge:</u>	<u>Area:</u> 89 ha
		varav ha land
		och ha vatten

Naturgeografisk region: Se 32.0.

Landskapsformer: Skärgårdskust.

Terrängformer: Se 32.0.

Vegetationstyper: Barrskog, blandskog, lövskog, snårskog, kärr, blandmyr, havsstrandsvegetation, sötvattenvegetation, äng.

Intresseaspekter (ej rangordnade): E B Z F

Urvalskriterier (förutsättningar för områdets naturvärde): Se 32.0.

Förutsättningar för att områdets naturvärde skall bibehållas: Se 32.0.

Planering och säkerställande: Riekkola-Välivaara är naturreservat.

Områdets huvuddrag:

Riekkola-Välivaara är ett kustområde vid Torneälvens mynning i Bottenviken. Berg i dagen förekommer ej i området. Större delen av området har en normalblockig, sandig-moig morän men smärre områden med svallad morän förekommer också. Finmo finns i de N-NO delarna av området. Strandvallar är tydligt utbildade Riekkola och Välivaara. En stor del av arealen upptas av blåbärsgranskog och av lövskog sammansatt av framför allt svartvide, jolster och gråal med ört- och gräsrikt fältskikt. Hedbarrskog och blandskog med högrörter täcker mindre områden. Flera myrar, både rik- och fattigkärr, finns också. Rundstarr (en fjällväxt) finns i myrmarkerna. Den avsnörda havsviken Kuusilahti, nu nära nog helt igenvuxen, utgör en viktig rast- och häckningslokal för framförallt änder och vadarfåglar. 5 rovfågelarter har observerats i området och ett stort antal tättingar finns också.

Värdeomdöme:

Området har höga biologiska värden och är geomorfologiskt intressant.

Anmärkningar:

1986-05-05

BD 32.2

Referenser:

Schmitt, A, 1981: Naturreservatet Riekkola-Välivaara. Vegetationsinriktad naturinventering. Länsstyrelsen i Norrbottens län, planeringsavdelningens rapportserie 1981:12.